

1620 TAAIS

620-ojo tarptautinio audito standarto (TAS) praktinis komentaras¹

AUDITORIAUS EKSPERTO DARBO NAUDOJIMAS

(vertimas iš anglų kalbos)

INTOSAI Profesinių standartų komitetas

Finansinio audito pakomitetis – Sekretoriatas

Riksrevisionen (Švedijos nacionalinė audito institucija) • 114 90 Stokholmas • Švedija

Tel.: +46 5171 4000 • Fax: +46 5171 4111 • e-paštas: projectsecretariat@riksrevisionen.se

INTOSAI Generalinis sekretoriatas – RECHNUNGSHOF (Austrijos audito rūmai)

Dampfschiffstrasse 2 • A-1033 Vienna • Austria

Tel: +43 (1) 711 71 • Fax: +43 (1) 718 09 69 • e-paštas: intosai@rechnungshof.gv.at

<http://www.intosai.org>

¹ Visi Praktiniai komentarai nagrinėjami kartu su 1000 TAAIS „Bendra įžanga į INTOSAI Finansinio audito gaires“.

TURINYS

Bendroji informacija

Ižanga į TAS

Praktinio komentaro turinys..... P1

TAS taikymas viešojo sektoriaus audite P2

Papildomos gairės viešojo sektoriaus klausimais

Bendrosios aplinkybės P3

Poreikio naudoti auditoriaus eksperto darbą nustatymas..... P4

Auditoriaus eksperto kompetencija, gebėjimai ir objektyvumas P5

Susitarimas su auditoriaus ekspertu P6–P9

BENDROJI INFORMACIJA

Šis Praktinis komentaras yra papildomos gairės prie 620-ojo TAS „Auditoriaus eksperto darbo naudojimas“. Jį reikia skaityti kartu su TAS. 620-asis TAS galioja 2009 m. gruodžio 15 d. ar vėliau prasidedančių laikotarpių finansinių ataskaitų auditui. Praktinis komentaras galioja nuo tos pačios datos kaip ir TAS.

Ižanga į TAS

620-ajame TAS aptariamos auditoriaus pareigos, susijusios su asmens ar organizacijos darbu srityje, kurioje reikalingos kitų sričių nei apskaita ar auditas žinios, kai toks darbas yra naudojamas padėti auditoriui surinkti pakankamų tinkamų audito įrodymų.

620-ajame TAS nenagrinėjama:

- a) situacijos, kai užduoties grupėje yra narys arba kai užduoties grupė konsultuojasi su asmeniu ar organizacija, turinčiais žinių specifinėje apskaitos ar audito srityje, kas aptarta 220-ajame TAS; arba
- b) auditoriaus pasinaudojimas asmens ar organizacijos, turinčių kitos srities nei apskaita ar auditas žinių, darbu, kai jų šios srities darbą įmonė naudoja rengdama savo finansines ataskaitas (vadovybės eksperto darbas), kas aptarta 500-ajame TAS.

Praktinio komentaro turinys

P1. Praktinis komentaras yra papildomos gairės viešojo sektoriaus auditoriams šiose srityse:

- a) bendrosios aplinkybės;
- b) poreikio naudoti auditoriaus eksperto darbą nustatymas;
- c) auditoriaus eksperto kompetencija, gebėjimai ir objektyvumas;
- d) susitarimas su auditoriaus ekspertu.

TAS TAIKYMAS VIEŠOJO SEKTORIAUS AUDITE

P2. 620-asis TAS taikomas viešojo sektoriaus subjektų auditoriams, audituojantiems finansines ataskaitas.

PAPILDOMOS GAIRĖS VIEŠOJO SEKTORIAUS KLAUSIMAIS

Bendrosios aplinkybės

P3. Viešajame sektoriuje atliekamo finansinio audito tikslai dažnai yra platesni, negu vien pareikšti nuomonę, ar finansinės ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais parengtos pagal taikomą finansinės atskaitomybės tvarką (t. y. TAS nuostatas). Audito įgaliojimai ar viešojo sektoriaus subjektų prievolės, kylančios iš įstatymų, taisyklių, ministrų įsakymų, vyriausybės politikos nuostatų ar įstatymų leidėjų nutarimų, gali pridėti ir papildomų atskaitomybės tikslų. Tai gali būti tokios pareigos, kaip atlikti procedūras ir pranešti apie atvejus, kai nebuvo laikomasi valdžios institucijų reikalavimų, ir apie vidaus kontrolės efektyvumą. Tačiau net ir tuomet, kai nenustatyta tokių papildomų tikslų, visuomenė gali turėti atitinkamų lūkesčių, pavyzdžiui, sužinoti apie atvejus, kai nepakankamai laikomasi įstatymų, patvirtintų įgaliojimų ar biudžeto reikalavimų, apie nesankcionuotą ar netinkamą išlaidas, parlamentą ar žiniasklaidą dominančius klausimus, taip pat klausimus, susijusius su apgaule, korupcija, švaistymu ar netinkamu naudojimu. Viešojo sektoriaus auditoriai gali apsvarstyti galimybę pasinaudoti eksperto darbu atsižvelgiant į šias papildomas pareigas.

Poreikio naudoti auditoriaus eksperto darbą nustatymas

P4. Nustatydami poreikį naudoti auditoriaus eksperto darbą, kaip nurodyta TAS 9 dalyje, viešojo sektoriaus auditoriai turi atsižvelgti į tai, kad, vadovaujantis įstatymais, taisyklėmis ar įgaliojimais, finansiniai auditai gali apimti papildomas pareigas, susijusias su apgaule. Tokiais atvejais viešojo sektoriaus auditoriams gali tekti pasinaudoti policijos ar antikorupcijos biurų ekspertų darbu. Tam tikroje viešojo sektoriaus aplinkoje, pavyzdžiui, teisminių įgaliojimų turinčios aukščiausioje audito institucijoje, teismo sprendimas gali būti grindžiamas eksperto įrodymais ir tampa juridškai privalomas įpareigojant už apgaulę ar korupciją atsakingą asmenį sumokėti baudas ir grąžinti skolas. Prokurorai gali iškelti bylą asmeniui, atsakingam už apgaulę ar korupciją, ir areštuoti turtą skoloms apmokėti.

Auditoriaus eksperto kompetencija, gebėjimai ir objektyvumas

- P5. Viešajame sektoriuje nepriklausomumas yra išskirtinės svarbos klausimas, galintis apimti įstatymų nustatytus reikalavimus ar vyriausybės politines nuostatas, kurių privalo laikytis viešojo sektoriaus auditoriai ir ekspertai. Norėdami įvertinti eksperto nepriklausomumą, viešojo sektoriaus auditoriai gali taikyti TAS A20 dalyje rekomenduojamas procedūras, susijusias su objektyvumo vertinimu. Be to, vertindami nepriklausomumą viešojo sektoriaus auditoriai taip pat gali nuspręsti įvertinti eksperto faktinį ir numanomą politinį neutralumą. Abejonių dėl eksperto politinio neutralumo gali kilti tuomet, kai ekspertas yra išskėlęs savo kandidatūrą užimti arba jau užima politinį postą arba dalyvauja renginiuose, kuriuos finansuoja politinės asociacijos, lobizmo grupės ar politiškai priklausomos organizacijos. Į šiuos veiksmus turėtų būti atsižvelgta aptariant eksperto dalyvavimo lygį ir numanomą asmeninės naudos ir (arba) šališkumo galimybę.

Susitarimas su auditoriaus ekspertu

- P6. Tarptautinės buhalterių federacijos Buhalterių profesionalų etikos kodekso 140.1 dalies A punkte reikalaujama, kad auditoriai visada laikytųsi konfidencialumo principo, išskyrus atvejus, kai buvo suteiktas specialus leidimas atskleisti tam tikrą informaciją arba kai yra juridinė ar profesinė teisė ar pareiga tai padaryti. Vienas esminis skirtumas tarp privataus ir viešojo sektoriaus yra tai, kad, viena vertus, viešajame sektoriuje gali būti įstatymu nustatyti specifiniai teisiniai konfidencialumo reikalavimai, o kita vertus – numatyta galimybė su informacija susipažinti tretiesiems asmenims. Viešajame sektoriuje nuolatos reikia išlaikyti pusiausvyrą tarp konfidencialumo ir skaidrumo bei atskaitomybės poreikio. Apsvarstydami TAS 11 dalies d punkte aptariamus konfidencialumo klausimus, viešojo sektoriaus auditoriai turi išmanyti teisės aktus, kuriais remiantis galima leisti viešai susipažinti su viešojo sektoriaus audite naudojamu eksperto darbu.
- P7. Viešajame sektoriuje neretai pasitaiko, kai prašymus leisti susipažinti su eksperto darbu pateikia išorės priežiūros įstaigos, policija, prokurorai ar teisėjai. Viešojo sektoriaus auditoriai turi informuoti ekspertą, kad jo įrodymų ar ataskaitos gali būti pareikalauta už viešojo sektoriaus audito organizacijos ribų ir tie įrodymai ar ataskaita gali būti panaudoti kituose procesuose ar tyrimuose.
- P8. Be to, viešajame sektoriuje dirbantis ekspertas gali turėti papildomų su konfidencialumu susijusių pareigų, įtvirtintų konkrečios aukščiausiosios audito institucijos įgaliojimuose arba įstatymuose, reglamentuojančiuose valstybines paslaptis, arba tam tikrų asmenų atžvilgiu galiojančiuose įstatymuose. Tokie teisės aktai gali būti susiję, pavyzdžiui, su gynybos, sveikatos, socialinių paslaugų sektorių ar mokesčių inspekcijos auditu. Viešojo sektoriaus auditoriams gali reikėti susipažinti su specialiais konfidencialumo reikalavimais, kurių jie privalo laikytis. Viešojo sektoriaus auditoriai gali paprašyti eksperto pasirašyti įsipareigojimą laikytis konfidencialumo.
- P9. Pusiausvyra tarp konfidencialumo ir skaidrumo reiškia, kad viešojo sektoriaus auditoriai, norėdami užtikrinti, kad eksperto atliekamas konfidencialaus pobūdžio darbas būtų aiškiai įvardytas ir vertinamas kaip konfidencialus ir kad tuo pat metu būtų sudaryta galimybė pagal poreikį susipažinti su eksperto darbu, turi remtis profesionaliu vertinimu. Viešojo sektoriaus

auditoriai turi būti susipažinę su audito organizacijos aiškiai apibrėžta politika ir procedūromis tokioms situacijoms spręsti.